

Закінчення таблиці 701

Результати	<ul style="list-style-type: none"> • 1966–1970 рр. — «золота п'ятирічка». • Збільшення реальної зарплати, зростання кількості баз відпочинку та профілакторіїв. • Відсутність реального ринку товарів. • Відсутність стимулів до підвищення продуктивності праці та якості продукції
------------	--

**Доба «застою»
(1964–1985)**

Таблиця 702

Наростання економічної кризи	<ul style="list-style-type: none"> • Технологічне відставання СРСР, за винятком військової та космічної промисловості. • Значна енерго- та матеріаломісткість виробництва. • Експортний товар — сировина, передусім нафта і газ. • Низька продуктивність праці. • Реалізація дорогих, економічно необґрунтованих проєктів (Байкало-Амурська магістраль) • Закупки за кордоном продовольства та товарів масового вжитку. • Замороження будівництва об'єктів культури, освіти, спорту. • Гостра житлова проблема. • Товарний дефіцит
Екологічна криза	<ul style="list-style-type: none"> • Зміна річищ Амудар'ї та Сирдар'ї — річок, що впадали в Аральське море, — призвела до обміління моря, засолювання ґрунтів. • Затоплення родючих земель унаслідок будівництва великих гідроелектростанцій. • Будівництво АЕС у густозаселених регіонах. • Забруднення водоймищ, повітря відходами виробництва
Суспільно-політичний застій	<ul style="list-style-type: none"> • Конституція 1977 р. закріпила тезу про побудову в СРСР «розвиненого соціалістичного суспільства». • Возвеличення керівництва держави, передусім Л. Брежнєва, нагородженого багатьма вищими нагородами СРСР. • Конституційне затвердження однопартійної системи. • Фіктивність більшості прав і свобод. • Корупція
Національне питання	<ul style="list-style-type: none"> • Заява про формування «радянського народу». • Русифікація: різке скорочення вузів з рідною мовою навчання, заохочення відмови від вивчення рідної мови тощо. • Заохочення міграцій населення до інших республік. • Колоніальний характер республіканських економік (вирощування бавовнику в Середній Азії)
Наука і культура	<ul style="list-style-type: none"> • Фінансування передусім природничих дисциплін, що були пов'язані з оборонною промисловістю. • Заборона об'єктивно аналізувати радянську політику. • Дві течії в мистецтві: представники однієї звеличували комуністичну партію, за що користувалися державною підтримкою (М. Шолохов, К. Федін), представники іншої були опозиційно налаштовані і критично ставилися до існуючих порядків (О. Солженицін, В. Аксьонов, Б. Гребенчиков)
Результати	<ul style="list-style-type: none"> • Стагнація економіки, відставання від провідних індустріальних держав. • Наростання мовчазного невдоволення. • Активізація дисидентів

Дисидентський рух (1956–1985)

Таблиця 703

Поняття	Дисидент — інакомислячий, незгодний
Передумови виникнення	<ul style="list-style-type: none"> • Лібералізація суспільного життя внаслідок «відлиги». • Антикомуністичні виступи в країнах Центральної Європи. • Світовий правозахисний рух внаслідок прийняття Декларації прав людини (1948), Гельсінкського заключного акту (1975). • Фіктивність проголошених Конституціями СРСР прав і свобод людини
Методи боротьби дисидентів	<ul style="list-style-type: none"> • Демонстрації протесту. • «Самвидав» — підготовка і поширення забороненої літератури, відомостей про порушення прав людини в СРСР (журнал «Хроніка поточних подій»). • «Тамвидав» — друк дисидентських матеріалів за кордоном. • Звернення до керівництва країни, урядів демократичних держав, міжнародних організацій. • Утворення правозахисних організацій
Течії дисидентського руху	<ul style="list-style-type: none"> • За демократичний соціалізм (П. Григоренко, Р. Медведєв). • Національно-визвольна — за створення незалежних держав (Л. Лук'яненко, З. Гамсахурдіа). • Правозахисна — за реалізацію конституційних прав і свобод людини (А. Сахаров, О. Солженіцин, А. Марченко). • Релігійна — за свободу віросповідання (Г. Якунін, Й. Тереля)
Методи боротьби проти дисидентів	<ul style="list-style-type: none"> • Звільнення з роботи. • Ув'язнення. • Заслання. • Позбавлення радянського громадянства, депортація за кордон. • Поміщення до психіатричної лікарні
Значення діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • Рух не був масовим, але став поштовхом до опозиції радянській системі. • Піднесення руху свідчило про глибоку кризу соціалістичної системи

Дисидентські організації

Таблиця 704

Назва	Ініціативна група захисту прав людини	Комітет з прав людини в СРСР	Групи сприяння виконанню Гельсінкських угод в СРСР
Рік утворення	1969	1970	1976
Учасники	Г. Алтунян, М. Джемелєв	А. Сахаров, Л. Богораз	В. Чорновіл, Л. Лук'яненко
Діяльність	Відкритий лист до ООН з фактами порушення прав людини	Наукове вивчення порушень прав людини	Громадський контроль за виконанням Гельсінкського заключного акту

Керівники СРСР у 1982–1985 рр.

Таблиця 705

Генеральний секретар ЦК КПРС	Ю. Андропов	К. Черненко
Роки правління	1982–1984	1984–1985
Політичний курс	Жорстка репресивна боротьба з корупцією та порушеннями трудової дисципліни	Незмінність брежневського курсу

Перебудова в СРСР (1985–1991)

Таблиця 706

Суть	Соціально-економічний і політичний курс радянського керівництва у 1985–1991 рр.
Мета	Реформування всіх сфер суспільного життя при збереженні соціалізму та однопартійної системи
Ініціатор	Новообраний Генеральний секретар ЦК КПРС М. Горбачов
Результат	<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідація тоталітарного режиму в СРСР. • Втрата КПРС монополії на владу, створення багатопартійності, активізація громадського руху. • Руйнація планової економічної системи. • Припинення «холодної війни». • Ліквідація світової соціалістичної системи. • Розпад СРСР

Економічні реформи часів перебудови

Таблиця 707

Рік	Зміст	Результати й наслідки
1985	Курс на <i>прискорення</i> — подолання соціально-економічної відсталості СРСР: <ul style="list-style-type: none"> — забезпечення громадян продовольством, товарами, житлом протягом 15 років; — упровадження досягнень НТР; — активізація «людського фактора»; — антиалкогольна кампанія 	<ul style="list-style-type: none"> • Бюджетні втрати через непродуманість реформ. • Поглиблення кризових явищ
1987	Реформа <i>Рижкова–Абалкіна</i> за принципом «самостійність, самокупність, самофінансування»: <ul style="list-style-type: none"> — переведення підприємств на госпрозрахунок; — залежність зарплати від результатів господарської діяльності; — виникнення спільних з іноземцями, кооперативних підприємств; — дозвіл індивідуальної трудової діяльності; — 1988 р. — дозвіл оренди землі 	<ul style="list-style-type: none"> • Створення посередницьких фірм при заводах, які збагачували директорів. • Розгул корупції та організованої злочинності. • Стрімке зростання цін і зарплат, інфляція, падіння ВВП. • Поширення страйкового руху
1990	Програма переходу до регульованої ринкової економіки: <ul style="list-style-type: none"> — запровадження елементів ринкових механізмів; — збереження великого державного сектора 	<ul style="list-style-type: none"> • Нежиттєздатність програми. • Наростання економічної кризи

Політичні реформи часів перебудови

Таблиця 708

Рік	Зміст
1987	Розвиток <i>гласності</i> і демократизації суспільства: <ul style="list-style-type: none"> — створення комісії з вивчення сталінських репресій; — повна реабілітація жертв масового терору; — публікація досі заборонених художніх та публіцистичних творів («Діти Арбату» А. Рибакіна, «Життя і доля» В. Гроссмана тощо)
1988	XIX партконференція проголосила цілі політичної реформи: <ul style="list-style-type: none"> — відновлення Рад народних депутатів як органів реальної влади; — повернення самостійності громадським організаціям; — перерозподіл влади за збереження керівної ролі КПРС

Закінчення таблиці 708

Рік	Зміст		
1989	<ul style="list-style-type: none"> • I з'їзд народних депутатів СРСР, вибори до якого вперше проходили на альтернативній основі. • Створення постійно діючого законодавчого органу — Верховної Ради СРСР. • Формування Міжрегіональної депутатської групи, що виступала за демократичні реформи 		
1990	<ul style="list-style-type: none"> • Уведення посади Президента СРСР. Першого президента — М. Горбачова — обрав III з'їзд народних депутатів СРСР. • Початок формування багатопартійної системи 		
Результати			
Початок дискусії в пресі про шляхи розвитку СРСР	Політичні реформи випереджали економічні	Політична боротьба між консерваторами та реформістами в КПРС	Наростання опору реформам з боку консервативних кіл

Піднесення національних рухів у СРСР

Таблиця 709

Причини	<ul style="list-style-type: none"> • Нерівноправність народів СРСР. • Невідповідність кордонів адміністративно-територіальних одиниць (республік, автономних областей, округів) фактичному розселенню народів. • Економічна криза. • Переміщення реальної влади з центру в республіки через руйнацію монополії КПРС на владу
Прояви	<ul style="list-style-type: none"> • Створення національних громадських організацій, метою яких проголошено вихід з СРСР: Народні фронти Естонії і Латвії, литовський «Саюдіс», Народний фронт Молдови тощо. • Мітинги і демонстрації на підтримку державної незалежності. • Проголошення державного суверенітету республік. • Збройні конфлікти: <ul style="list-style-type: none"> — 1988 р. — конфлікт між Азербайджаном і Вірменією за Нагірно-Карабаську автономну область; — 1989 р. — розстріл мирної демонстрації у Тбілісі; — 1989–1990 рр. — конфлікти у Фергані, Андижані (Узбекистан), Новому Узені (Казахстан), Душанбе (Таджикистан); — 1990 р. — кровопролиття в Баку під час переходу влади до Народного фронту; — 1991 р. — атака спецпідрозділами СРСР Вільнюського телецентру (Литва)

Серпневий заколот 1991 р.

Таблиця 710

Передумови	<ul style="list-style-type: none"> • 17 березня 1991 р. — всесоюзний референдум з питання збереження СРСР; участь не брали Грузія, Вірменія, Молдавія, Латвія, Литва, Естонія. • Підготовка підписання нового Союзного договору («новоогарьовський процес»), що надавав широкі права республікам і мав бути підписаний 20 серпня 1991 р.
Мета	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення авторитарного режиму. • Збереження старого СРСР
Організатори	Віце-президент СРСР Г. Янаєв, прем'єр-міністр В. Павлов, голова КДБ В. Крючков, міністр оборони Д. Язов, міністр внутрішніх справ Б. Пуго тощо
Події	<ul style="list-style-type: none"> • 19 серпня заявлено про перехід влади до Державного комітету з надзвичайного стану у зв'язку з хворобою М. Горбачова. • В окремих регіонах оголошено надзвичайний стан, заборонені мітинги, діяльність партій (крім КПРС), закриті деякі засоби масової інформації. • Президент Росії Б. Єльцин закликав військовослужбовців не виконувати накази заколотників й очолив захист парламенту — «Білого дому». • 21 серпня — припинення путчу ДКНС, змовників заарештовано

Закінчення таблиці 710

Результати	<ul style="list-style-type: none"> • Заборонено діяльність КПРС. • Масове проголошення незалежності республіками СРСР. • 8 грудня 1991 р. — президент Росії Б. Єльцин, президент України Л. Кравчук, голова Верховної Ради Білорусії С. Шупкевич прийняли рішення про припинення існування СРСР і створення <i>Співдружності Незалежних Держав (СНД)</i>. • 21 грудня 1991 р. — до СНД приєдналися Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдавія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан; з 1993 р. — Грузія
------------	--

Причини розпаду СРСР

Таблиця 711

<ul style="list-style-type: none"> • Неминучість розпаду СРСР як імперії. • Відсутність реальної рівноправності республік. • Політика русифікації і денаціоналізації. • Зростання національної самосвідомості. • Дискредитація КПРС і центральної влади. • Глибока економічна криза

Зовнішня політика СРСР

Таблиця 712

Роки	Характеристика
1945–1953	<ul style="list-style-type: none"> • Втручання у внутрішні справи капіталістичних країн шляхом фінансування місцевих компартій. • Насадження сталінської моделі в країнах Центральної Європи. • Сприяння розколу Німеччини (1949 р.). • 1948 р. — розрив відносин з Югославією
1953–1964	<ul style="list-style-type: none"> • Визнання можливості мирного співіснування капіталістичних і соціалістичних держав. • 1955–1960 рр. — скорочення збройних сил. • 1955 р. — уперше після війни відбулася зустріч лідерів СРСР, США, Великої Британії та Франції. • Встановлення дипломатичних відносин з Японією (1956), ФРН (1955). • 1959 р. — обмін візитами з президентом США Р. Ніксоном. • Нормалізація відносин з Югославією, напруження стосунків з Китаєм та Албанією, де не сприйнято критику культу Сталіна. • Придушення антитоталітарних виступів у НДР (1953), Угорщині (1956). • 1960 р. — погіршення відносин з США через захоплення американського розвідувального літака, пілотованого Г. Пауерсом. • 1962 р. — мирне розв'язання Карибської кризи
1964–1985	<ul style="list-style-type: none"> • 1968 р. — придушення «Працької весни» у Чехословаччині. • 1975 р. — СРСР став одним з ініціаторів Загальноєвропейської наради з питань міжнародного співробітництва і безпеки. • Підтримка терористичних режимів С. Хусейна (Ірак), М. Каддафі (Лівія), постачання зброї лояльним режимам у В'єтнамі, Ефіопії, Кубі тощо. • Розміщення ядерних ракет середньої дальності в європейській частині СРСР розцінений Заходом як порушення балансу сил. • 1979 р. — втручання у громадянську війну в Афганістані з метою розширення сфери впливу. • 1983 р. — знищення південнокорейського пасажирського літака у повітряному просторі СРСР

Роки	Характеристика
1985–1991	<ul style="list-style-type: none"> • Політика «нового мислення» — припинення конфронтації із Заходом. • Виведення радянських військ з Афганістану. • Закінчення «холодної війни». • Переговори з США про скорочення стратегічних ядерних озброєнь. • Згода на об'єднання Німеччини. • Невтручання у внутрішні справи країн соцтабору, прийняття демократичних революцій

Росія

Ринкові реформи Є. Гайдара (1992)

Таблиця 713

Зміст	Результати
<ul style="list-style-type: none"> • Лібералізація цін, зовнішньої торгівлі. • Приватизація землі та промисловості. • Дозвіл приватного фермерства. • Створення стійкої конвертованої національної валюти. • Подолання інфляції шляхом скорочення державних видатків 	<ul style="list-style-type: none"> • Початок структурної перебудови економіки і формування ринку. • Гіперінфляція, значний скачок цін. • Соціальне розшарування, безробіття. • Криза неплатежів. • Кризовий стан бюджетної сфери, культури, науки, освіти. • Падіння виробництва і життєвого рівня громадян. • Криміналізація бізнесу, ухилення від оплати податків. • Зростання соціальної напруженості

Політична криза 1993 р.

Таблиця 714

Передумови	<ul style="list-style-type: none"> • Протистояння виконавчої (президентської) та законодавчої (парламентської) гілок влади внаслідок розбіжностей поглядів на економічну політику. • Обмеження парламентом повноважень президента й уряду
Події	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Вересень 1993 р.</i> — президент РФ Б. Єльцин усупереч конституції видав указ про розпуск Верховної Ради РФ та формування нового парламенту. Верховна Рада РФ у відповідь прийняла також антиконституційне рішення про зняття Б. Єльцина з посади президента. • <i>3–4 жовтня 1993 р.</i> — придушення заколоту; обстріл будинку Верховної Ради. Керівники антиєльцинської опозиції А. Руцькой та Р. Хасбулатов заарештовані
Результати й наслідки	<ul style="list-style-type: none"> • Загибель кількох сотень людей. • <i>Грудень 1993 р.</i> — референдум ухвалив нову конституцію РФ: встановлено президентське правління, проведені вибори до нового двопалатного парламенту — Державної Думи

Особливості розвитку сучасної РФ

Таблиця 715

Соціально-економічний розвиток	<ul style="list-style-type: none"> • РФ — головний експортер нафти й газу до Європи. • Стабілізація економіки, з 1999 р. — зростання ВВП завдяки зростанню світових цін на енергоносії. • Триває структурна перебудова економіки (залучення іноземних інвестицій, модернізація підприємств, приватизація). • Підвищення добробуту населення у порівнянні з серединою 90-х років, проте понад половини населення РФ живе в бідності. • Вимивання російських капіталів за кордон
--------------------------------	---

Закінчення таблиці 715

Політичний розвиток	<ul style="list-style-type: none"> • Президенти: <ul style="list-style-type: none"> — Б. Єльцин (1991–1999); — В. Путін (2000–2008); — Д. Медведєв (з 2008). • Пріоритет виконавчої влади над законодавчою. • Централізація управління; суб'єкти федерації мають різні права. • Посилення ролі силових структур. • Невирішеність чеченської проблеми. • Переслідування преси за об'єктивне висвітлення певних тем. • Відсутність сформованого громадянського суспільства
---------------------	---

Національне питання в Росії

Таблиця 716

Роки	Події
1991–1993	<ul style="list-style-type: none"> • Автономні республіки масово проголошували свою незалежність. • 1992 р. — підписання Федеративного договору. • Перемога президента у політичному протистоянні призвела до посилення центру і контролю над автономіями
1994–1995	Договори між центром і суб'єктами федерації про розмежування повноважень
1994–1996	<ul style="list-style-type: none"> • Перша чеченська війна, спричинена проголошенням незалежності <i>Чеченської республіки Ічкерія</i>. • Загибель цивільного населення. • Політика РФ щодо Чечні засуджена Європарламентом, ОБСЄ, міжнародним правозахисними організаціями
1999	Друга чеченська війна напередодні парламентських і президентських виборів у РФ
2000	<ul style="list-style-type: none"> • РФ поділено на 7 федеральних округів під контролем представників президента. • Збільшено відрахування на користь центру, зменшено економічну самостійність регіонів
2002–2007	<ul style="list-style-type: none"> • Серія терактів чеченських бойовиків (захоплення заручників у театральному центрі на Дубровці; школі в Беслані тощо). • Формально у Чечні встановлено мир

Зовнішня політика Росії

Таблиця 717

Загальна характеристика	<ul style="list-style-type: none"> • правонаступниця СРСР. • Ядерна держава
Відносини з пост-радянськими державами	<ul style="list-style-type: none"> • Ініціатор посилення інтеграційних процесів у рамках СНД. • Військова присутність у Таджикистані. • Втручання у міжнаціональні конфлікти (Придністров'я у Молдові, Абхазія та Північна Осетія у Грузії). • Експлуатація теми «російськомовного населення», особливо в Прибалтиці
Відносини з великими державами	<ul style="list-style-type: none"> • Член «великої вісімки». • Тісне співробітництво з НАТО. • Противник розширення НАТО на схід. • Засудження втручання НАТО в косівську проблему та бомбардування Югославії навесні 1999 р., війну в Іраку 2003 р. • Складні стосунки з Японією через невирішеність проблеми Курильських островів. • Укріплення контактів з Китаєм та Індією

Закінчення таблиці 717

Відносини з Україною	<ul style="list-style-type: none"> • Початок 90-х років — проблема поділу Чорноморського флоту і визнання статусу Криму, на територію якого претендували деякі російські політики. • 1997 р. — Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між РФ та Україною та оренду баз Чорноморського флоту РФ до 2017 р. • 2004 р. — втручання у перебіг президентських виборів в Україні
----------------------	--

Нові незалежні держави

Таблиця 718

Політичний розвиток	Економічний розвиток
Країни Прибалтики (Латвія, Литва, Естонія)	
<ul style="list-style-type: none"> • Демократичні республіки. • У Латвії та Естонії президент обирається парламентом, у Литві — всенародним голосуванням. • 1994 р. — з території республік виведені російські війська. • У Латвії, Естонії — проблема російськомовного населення, для якого введені особливі умови набуття громадянства (екзамен на знання державної мови, цenz осілості). • Не входять до СНД. • Члени НАТО, ЄС, Всесвітньої торговельної організації 	<ul style="list-style-type: none"> • Країни зі зростаючою ринковою економікою. • Підтримують взаємне економічне і політичне партнерство. • Дотримання національно-державних пріоритетів розвитку. • Власникам компенсовано втрачене в перші роки радянської влади майно
Республіка Білорусь	
<ul style="list-style-type: none"> • З 1994 р. — авторитарне правління президента О. Лукашенка. • 1999 р. — договір з РФ про створення союзної держави. • Обмеження демократичних прав і свобод. • Денаціоналізація білорусів: друга мова — російська, практична відсутність шкіл з білоруською мовою навчання. • Міжнародна ізоляція країни 	<ul style="list-style-type: none"> • Збереження планово-централізованої економіки. • Державний контроль над економікою. • Інтеграція з РФ: значні дотації з Москви, наднизькі ціни на енергоносії, об'єднання грошових систем
Республіка Молдова	
<ul style="list-style-type: none"> • 90-ті роки — курс на возз'єднання з етнічно близькою Румунією. • 1992 р. — самопроголошення Придністровської республіки, воєнний конфлікт за участі РФ. • Кишинів — за надання Придністров'ю автономії, Тирасполь — за федеративний устрій. • Орієнтація на ЄС 	<ul style="list-style-type: none"> • Втрата значної частини промислового потенціалу у Придністров'ї. • Відсутні власні енергоресурси. • Низький життєвий рівень, заробітчанство у країнах ЄС
Грузія	
<ul style="list-style-type: none"> • 1991–1994 рр. — громадянська війна між прибічниками і противниками президента З. Гамсахурдіа; відсторонення і вбивство президента. • Національно-територіальні конфлікти, спричинені відмовою національним меншинам у створенні федерації: <ul style="list-style-type: none"> — 1989–1996 рр. — війна Південної Осетії за незалежність; — 1995 р. — самопроголошення незалежної Абхазької республіки. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1990–1996 рр. — глибока економічна криза, підсилена війною. • Від 1996 р. — економічна стабілізація.

Закінчення таблиці 718

Політичний розвиток	Економічний розвиток
Грузія	
<ul style="list-style-type: none"> • 1995–2004 рр. — президентство <i>Е. Шеварднадзе</i>. Курс на вступ до НАТО. • 2003 р. — «революція троянд», президентом обрано опозиціонера <i>М. Саакашвілі</i>. • Погіршення взаємин з РФ, тісні стосунки з Україною та США. • 2008 р. — воєнні дії РФ проти Грузії під приводом захисту Південної Осетії 	<ul style="list-style-type: none"> • 2004 р. — початок успішної боротьби з корупцією
Вірменія	
<ul style="list-style-type: none"> • 1992 р. — встановлення контролю над Нагірним Карабахом у війні з Азербайджаном. • 1993 р. — блокада з боку Азербайджану. • 1999 р. — розстріл президента і парламенту терористами у приміщенні Національних зборів. • Значна допомога з боку вірменської діаспори. • Відсутні дипломатичні відносини з Туреччиною через питання про геноцид вірмен у Туреччині (1912 р.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Середина 90-х років — економічна криза. • Кінець 90-х років — стабілізація внаслідок підписання договорів з Іраном, Туркменістаном та США
Азербайджан	
<ul style="list-style-type: none"> • 1990–1993 рр. — серія державних переворотів і заколотів. • 1993 р. — захоплення влади <i>Г. Алієвим</i>, колишнім Першим секретарем компартії Азербайджану, встановлення режиму одноосібної влади. • 2003 р. — на президентських виборах переміг син <i>Г. Алієва І. Алієв</i>, який продовжив політику батька. • Конфлікт щодо Нагірного Карабаху вирішується дипломатичним шляхом, воєнні дії припинено 	<ul style="list-style-type: none"> • Основа економіки — нафтовидобування у Каспійському морі. • Проведення ринкових реформ. • Зміцнено відносини Туреччиною, Іраном, країнами ЄС

Пострадянські країни Центральної Азії

Таблиця 719

Авторитарні, формально демократичні держави. Об'єднані Організацією економічного співробітництва (1999 р.). Члени СНД	
Узбекистан	<ul style="list-style-type: none"> • Президент — <i>І. Карімов</i>, веде активну боротьбу з кланами. • Опозиція не впливає на прийняття рішень, чимало її лідерів емігрували. • 2005 р. — придушення антиурядових виступів в Андижані
Киргизстан	<ul style="list-style-type: none"> • Орієнтація на західну модель розвитку. • 2005 р. — відбулася «революція тюльпанів», унаслідок якої ліквідовано режим <i>А. Акаєва</i>, але реальної демократизації не відбулося. • Президент — <i>Б. Бакієв</i>. • Триває боротьба між кланами Півночі і Півдня. • Одна з перших країн СНД — членів СОР
Туркменістан	<ul style="list-style-type: none"> • Культ особи туркменбаші <i>С. Ніязова</i> — колишнього президента країни (помер у 2006 р.). • Президент — <i>Г. Бердимухамедов</i>. • Сировинне спрямування економіки (видобуток газу). • Одна з найбільш багатих країн Євразії. • Запроваджений візовий режим для громадян СНД

Закінчення таблиці 719

Таджикистан	<ul style="list-style-type: none"> • 1991–1997 рр. — збройне протистояння керівництва країни та ісламської опозиції, Півночі та Півдня, що завершилося за допомоги Росії, яка зберігає свою військову присутність у Таджикистані. • 1995 р. — обрання президентом <i>Е. Рахмонова</i>. • Має найнижчий рівень життя серед пострадянських країн
Казахстан	<ul style="list-style-type: none"> • Орієнтація на західну модель розвитку. • Незмінний президент від 1990 р. — <i>Н. Назарбаєв</i>. • Значні сировинні ресурси

Інтеграція пострадянських держав

Таблиця 720

Організація	Характеристика діяльності
Співдружність незалежних держав (СНД)	<ul style="list-style-type: none"> • Утворена 8 грудня 1991 р. з метою економічної і політичної співпраці. • Різний ступінь інтеграції країн у структури СНД: Україна, країни Закавказзя не входять до наддержавних органів; РФ і Білорусь — за федеративний зв'язок
Ташкентський договір	Укладений 1992 р. з метою організації колективної безпеки та воєнного співробітництва (Україна не входить)
Міжпарламентська асамблея	Утворена з метою уніфікації законодавства (Україна не входить)
Митний союз	Утворений 1995 р. Росією, Білоруссю, Казахстаном, Киргизстаном
Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова (ГУАМ)	<ul style="list-style-type: none"> • Утворена 1996 р. з метою створення євразійського транспортного коридору. • Економічне співробітництво в сфері видобутку каспійської нафти

Українці у країнах СНД

Таблиця 721

- У пострадянських державах мешкає понад 4,7 млн українців, з них більша частина — в Росії; великі діаспори у Казахстані, Молдові, Білорусі, Узбекистані.
- Більшість українців — трудові мігранти, що виїхали ще у XIX — XX ст. або за радянських часів.
- Культурна і мовна асиміляція українців через відсутність законодавчого захисту культурних прав українців, передусім у Росії.
- Українські громадські об'єднання активізувалися з середини 90-х років

КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ (1945 р. — початок XXI ст.)

Особливості повоєнного розвитку

Участь країн регіону в Другій світовій війні

Таблиця 722

Країни — союзниці Німеччини	Країни, окуповані Німеччиною та її союзниками
Угорщина, Румунія, Болгарія, Словаччина	Польща, Чехія, Югославія, Албанія

Режими народної демократії 1945–1948 рр.

Таблиця 723

Суть	Коаліційні уряди за участі комуністичних, лівих та центристських партій, що були сформовані в країнах Центральної Європи після перемоги антигітлерівської коаліції в Другій світовій війні
------	--